Jaarverslag 2025
Kenniscentrum

Kabinet Christian Kieckens, 2022,
Vlaams Architectuurinstituut, © Dieter Daniëls.

Vlaams Architectuurinstituut

Inhoudstafel

4 Het cultureel erfgoed van stoel tot stad registreren, onderzoeken en delen
5 Erfgoed zichtbaar maken
6 Onderzoek naar nieuwe perspectieven op erfgoed
7 Dienstverlening voor erfgoedzorg
8 Samenwerkingen
9 Erfgoed activeren
10 2025 in cijfers

Impressies van de onderzoeksdag
Hors Catégorie door Telma Lannoo.

Het cultureel erfgoed van stoel tot stad registreren, onderzoeken en delen

4

Het VAi Kenniscentrum is de landelijke dienstverlener voor het cultureel erfgoed van architectuur, stedenbouw, vormgeving en het bouwbedrijf. Het Kenniscentrum bouwt aan expertise, dienstverlening en netwerken die dit erfgoedveld ontsluiten, ondersteunen en activeren. We zijn er voor ontwerpers, onderzoekers, erfgoedprofessionals en het brede publiek.

In 2025 zet het VAi Kenniscentrum belangrijke stappen in de onderzoeksprojecten over het cultureel erfgoed van stedenbouw en ontwerpsoftware. We ondersteunen erfgoedzorg met een cursus over archiefzorg, adviesverlening aan nalatenschappen en begeleiding bij de herbestemmingen van archieven. Met het verschijnen van de *Bronnengids Interieurontwerp België 1945–2000* en de productie van de documentaire *UNLABELED. Five Belgian Graphic Design Archives* zetten we dit jaar het erfgoed van vormgevers in de kijker.

Still uit UNLABELED. Five Belgian Graphic Design Archives.

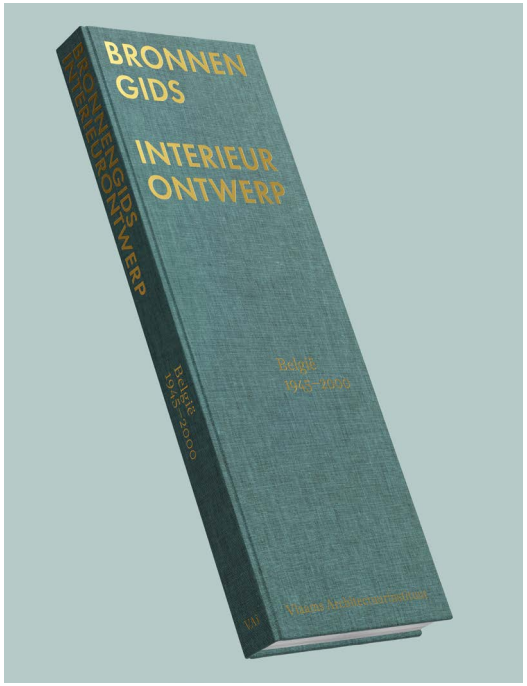
5

Erfgoed zichtbaar maken

Een belangrijke pijler van de werking blijft de centrale registratie van erfgoed en erfgoedactoren in de VAi Archiefhub. We doen voorbereidingen om de databank de komende jaren uit te breiden met nieuwe functionaliteiten en de zichtbaarheid van archieven in andere bewaarinstellingen vergroten.

In 2025 gaat bijzondere aandacht naar het cultureel erfgoed van stedenbouw en ruimtelijke planning. Dankzij een grootschalige registratieactie worden meer dan 1.600 actoren en ruim 300 archieven in kaart gebracht. Hierdoor ontstaat voor het eerst een breed overzicht van bronnen, netwerken en erfgoedvormers binnen dit domein. De resultaten vormen de basis voor een kennisdossier, bronnengids en tentoonstelling de komende jaren.

Ook voor het erfgoed van vormgeving werken we aan duurzame kennis. We lanceren de publicatie *Bronnengids Interieurontwerp België 1945–2000.* Deze bronnengids brengt verspreide bronnen samen voor onderzoekers en ontwerpers. We stellen de publicatie voor via een uitgebreide booktour bij erfgoed– en onderwijsinstellingen in Vlaanderen en Brussel.

Bronnengids Interieurontwerp België 1945-2000.

6 Onderzoek naar nieuwe perspectieven op erfgoed

In 2025 investeert het Kenniscentrum in kennisontwikkeling rond onderbelichte erfgoeddomeinen. Voor het cultureel erfgoed van het bouwbedrijf wordt een traject voorbereid dat moet leiden tot een waarderingskader en praktische handvatten voor bouwbedrijven die hun archieven willen bewaren of schenken. Daarmee wordt de aandacht verruimd van ontwerpers naar de vele andere actoren die mee vorm geven aan de gebouwde omgeving.

Daarnaast zetten we stappen in het onderzoek naar de digitale omwenteling in de ontwerppraktijk. Het project focust op ontwerpsoftware en onderzoekt hoe digitalisering het werk van architecten, stedenbouwkundigen en ontwerpers tussen 1970 en 2000 heeft veranderd. Daarbij brengen we vergeten software, archieven en sleutelfiguren uit de Belgische ontwerpgeschiedenis in kaart. Volg het verdere onderzoek via de projectpagina. Ook rond de preservering van born–digital–erfgoed blijven we kennis opbouwen via nationale en internationale netwerken.

Het archief van grafisch ontwerper Michel Olyff.
Foto: Nina Serulus.

7 Dienstverlening voor erfgoedzorg

Als aanspreekpunt voor erfgoedvormers, erfgoedbeheerders en onderzoekers, behandelen we dit jaar 117 adviesvragen. Daarnaast doen we talrijke werkbezoeken, archiefdoorlichtingen en overdrachten. Voorbeelden zijn de nalatenschappen van stedenbouwkundige Etienne Christiaens en grafisch ontwerper Michel Olyff.

Een belangrijk instrument is het lessenpakket *Geef vorm aan je archief*. Tijdens twee cursusreeksen leren deelnemers hoe ze hun archieven duurzaam kunnen beheren. De opleiding combineert praktijkgerichte kennis met bezoeken aan bewaarinstellingen. De lessen krijgen van deelnemers een bijzonder hoge waardering.

De nalatenschappen van kunstenaars krijgen in 2025 bijzondere aandacht door de pilootprojecten. Het pilootproject rond de nalatenschap van grafisch ontwerper Lucien De Roeck wordt succesvol afgerond en levert waardevolle inzichten op voor toekomstige dienstverlening. Tegelijk wordt verder gewerkt met Bressers Architecten, waar archiefbeheer, waardering en digitalisering worden ingezet om een uitzonderlijke architectuurcollectie beter toegankelijk te maken voor onderzoekers en geïnteresseerden.

Digitalisering van de Bressers Collectie in het Pilootproject Nalatenschappen Kunstenerfgoed (foto: Bressers Architecten).

Lespakket Geef vorm aan je archief.

Het Kenniscentrum zet erfgoed niet enkel in als bron van kennis, maar ook als inspiratiebron voor hedendaagse ontwerppraktijken. Een voorbeeld is *UNLABELED. Five Belgian Graphic Design Archives,* een documentaire die de kwetsbaarheid en betekenis van grafische ontwerparchieven zichtbaar maakt. Door uiteenlopende archiefsituaties in beeld te brengen stimuleert het project het debat over nalatenschappen, geheugen en toekomstige erfgoedzorg.

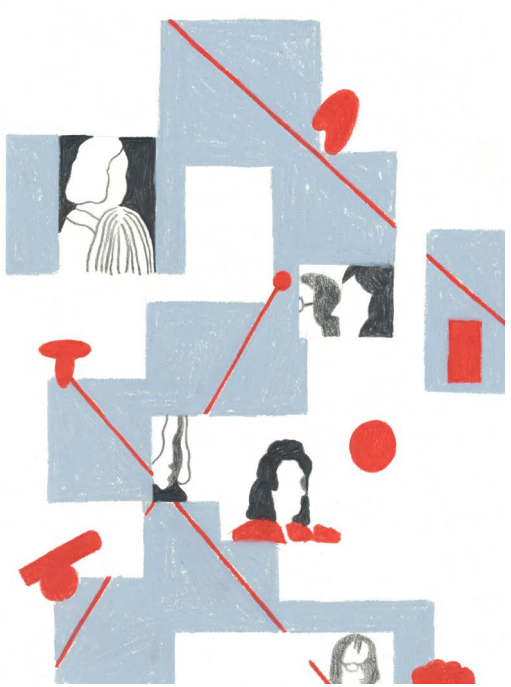
Ook jonge ontwerpers worden actief betrokken bij de werking. Projecten zoals de ontmoeting tussen interieurontwerper Oskar De Roover en het archief van Jul De Roover, de bijdrage van grafisch ontwerper Pia Jacques aan de Onderzoeksdag en de samenwerking met Atelier Brenda tonen hoe erfgoed nieuwe perspectieven kan openen voor een volgende generatie ontwerpers.

In het kader van de tentoonstelling Fashion & Interiors: A Gendered Affair bij MOMU, brengt het VAi Kenniscentrum het ruimtelijk perspectief binnen in het randprogramma van de expo in de talk MOMU X VAI Talk: Fashion & Interiors: Crafting Space op 27 mei 2025. In deze lezing reflecteert modeontwerper Julie Kegels, samen met onderzoekers Nina Serulus en Lois Weinthal op de wisselwerking tussen mode en interieur vanuit een erfgoedperspectief.

De werking van het Kenniscentrum steunt op een uitgebreid netwerk van partners in Vlaanderen en daarbuiten. In 2025 wordt intensief samengewerkt met onder meer KADOC, Design Museum Gent, Design Museum Brussels, de Vereniging voor Ruimte en Planning, Amsab–ISG, FARO, Archiefpunt en het Nieuwe Instituut in Rotterdam.

Jaarlijks organiseren we met de VAi Collectie een onderzoeksdag. De editie van 2025 zet een belangrijke stap richting internationalisering dankzij een internationale call rond het thema *Hors Catégorie.* Dit thema onderzoekt hoe archiefclassificaties ons begrip van ontwerp en ontwerpprocessen zowel vormen als begrenzen: hoe categoriseren archiefinstellingen objecten, disciplines en auteursvormen, en welke blinde vlekken ontstaan door deze systemen.

Impressie van de onderzoeksdag Hors Catégorie door Telma Lannoo.

Werking van VAi Kenniscentrum in cijfers

1600+
actoren geregistreerd
in de Archiefhub

14 deelnemers aan de cursusreeksen
Geef vorm aan je archief

7 werkbezoeken
aan archieven

11.485 Nederlandstalige
nieuwsbrief lezers en
4.308 Engelstalige lezers

16.700 volgers op Instagram

300+
archieven geregistreerd
in de Archiefhub

66 deelnemers aan de
onderzoeksdag

117 beantwoorde
adviesvragen

3 bemiddelingen voor archieven die een
nieuwe bestemming kregen

132 persartikelen

500 bezoekers aan de
booktour van de Bronnengids
Interieurontwerp

Contacteer ons

Vlaams Architectuurinstituut
Jan van Rijswijcklaan 155
2018 Antwerpen
+32 (0)3 242 89 70

Vlaams Architectuurinstituut — Archief
Parochiaanstraat 7
2000 Antwerpen
+32 (0)3 202 04 83

info@vai.be
vai.be
#vlaamsarchitectuurinstituut

vai.be
@vlaams_architectuurinstituut
#vlaamsarchitectuurinstituut

Het programma in 2026 wordt mede mogelijk gemaakt door de structurele partners:
Reynaers Aluminium | Febelcem | Stone | Wienerberger | Forster | Cosentino | Vola | Vande Moortel

Met de steun van:

Vlaanderen
verbeelding werkt